

AVKP actueel

Nr. 91, september 2021

Nieuwsbrief van de Archeologische Vereniging Kempen- en Peelland
AWN afd. 23

WEER VANOUDS GEZELLIG

Het was weer als vanouds gezellig bij de AVKP-BBQ van, die dit jaar werd gehouden bij Sectie C. Met wat hulp van een geleende vaatwasser en lekker eten hebben Devon en Dirk weer gezorgd voor een aangename avond. Bedankt heren, voor de organisatie!

Voor het najaar hebben we drie lezingen gepland. De lezingen zijn online als het moet en fysiek als het kan. We werken daarom voorlopig met

aanmeldingen, zodat we iedereen snel kunnen informeren als de regels veranderen.

Ellen van der Steen

WIST U DAT...

- Corona geleidelijk wegslipt en we wat meer kunnen ondernemen
- we wel moeten blijven nadenken en de gezondheidsregels volgen
- AVKP weer uit een gedwongen rustperiode herstart
- binnenkort de werkgroep bouwhistorie weer doorgaat en mensen kunnen aansluiten
- er drie lezingen voor het najaar zijn gepland zie pag. 2 en 3
- de Landweer van Gemert het onderwerp is van de lezing van Janneke Bosman, pag. 6
- we proberen deze lezingen fysiek te kunnen laten plaatsvinden
- er boeken wachten in de bibliotheek om gelezen te worden
- verschillende gemeente bezig zijn met erfgoedkaarten, pag. 5
- we drie treurige berichten hebben ontvangen, pag. 7 en 8
- deel twee van de ALV van AVKP plaats vindt op 8 december

ACTIVITEITENKALENDER 2021

	September		September		September/Oktober		Oktober
	Wk		Wk		Wk		Wk
	37		38		39		40
Ma	13		20		27		4
Di	14		21		28		5
Wo	15		22	Actueel verschijnt	29	Lezing Landweer Gemert	6
Do	16		23		30		7
Vr	17		24		1		8
Za	18		25	ALV - AWN	2		9
Zo	19		26		3		10

*) Woensel Eindhoven ondergronds

	Oktober		Oktober		Oktober		November
	Wk		Wk		Wk		Wk
	41		42		43		44
Ma	11		18		25		1
Di	12		19		26		2
Wo	13		20		27	Lezing Ria Berkvens	3
Do	14		21		28		4
Vr	15		22		29		5
Za	16		23	herfstvakantie	30		6
Zo	17		24		31		7

	November		November		November		November/December
	Wk		Wk		Wk		Wk
	45		46		47		48
Ma	8		15		22		29
Di	9		16		23		30
Wo	10		17	Actueel verschijnt - BV AVKP	24	Lezing Peelrandbreuk	1
Do	11		18		25		2
Vr	12		19		26		3
Za	13		20		27		4
Zo	14		21		28		5

	December		December		December		December/Januari
	Wk		Wk		Wk		Wk
	49		50		51		52
Ma	6		13		20		27
Di	7		14		21		28
Wo	8	ALV AVKP	15	BV AVKP	22		29
Do	9		16		23		30
Vr	10		17		24		31
Za	11		18		25	Kerst	1
Zo	12		19		26	Kerst	2

 Werkavonden	 Excursie / veldloop	 Feestdagen	 Lezingen / symposia
 Vergaderingen	 Cursus	 Feesten & borrels	 Deadlines

CURSUSSEN, LEZINGEN EN EXCURSIES

Lezingen

29 september – lezing Landweer Gemert

In de 15^e en 16^e eeuw lag Gemert in de frontlinie van de verschillende oorlogen. Op veel plekken in de Meierij werden landwerken aangelegd om de plunderende soldaten te vertragen. Lang was niet bekend hoe de verdediging aan de noordgrens van de heerlijkheid geregeld was.

Regioarcheoloog **Janneke Bosman** vertelt hierover vanuit de (voorlopige) resultaten van de opgraving en onderzoek van Doonheide I, II en III. Meer informatie op pagina 6.

De lezing begint om 20 uur en vindt indien mogelijk in het Erfgoedhuis plaats en daarnaast online (als dat technisch gelijktijdig lukt). Aanmelden is verplicht via awnafdeling23@gmail.com.

27 oktober – Lezing

Regioarcheoloog **Ria Berkvens** geeft een lezing op 27 oktober 2021. Meer informatie volgt.

24 november – Lezing Peelrandbreuk

Jan Timmers geeft een lezing over de Peelrandbreuk.

De lezingen zijn gratis en ook toegankelijk voor niet-leden.

NIEUWS UIT HET ERFGOEDHUIS

Volg het Erfgoedhuis Eindhoven op www.erfgoedhuiseindhoven.nl, Volg de ArcheoHotspots op: www.archeohotspots.nl en [twitter@ArcheoHotspots](https://twitter.com/ArcheoHotspots)

Missende boeken uit de bibliotheek op het erfgoedhuis

Uit de bibliotheek van het Erfgoedhuis missen 2 boeken over vuursteen. Ze staan niet in de uitleenlijst.

Graag willen we degene die ze heeft meegenomen, vragen om de boeken zo snel mogelijk terug te brengen. Ze worden gemist, men heeft ze nodig voor een onderzoek

Het gaat om deze 2 boeken:

Vuurstenen werktuigen. Technologie op het scherp van de snede.

Beuker, Jaap
Ste 101

Werken met steen. - Deel 2.

Beuker, Jaap
Ste 103

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK IN DE REGIO

(door Ria Berkvens, regioarcheoloog Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant)

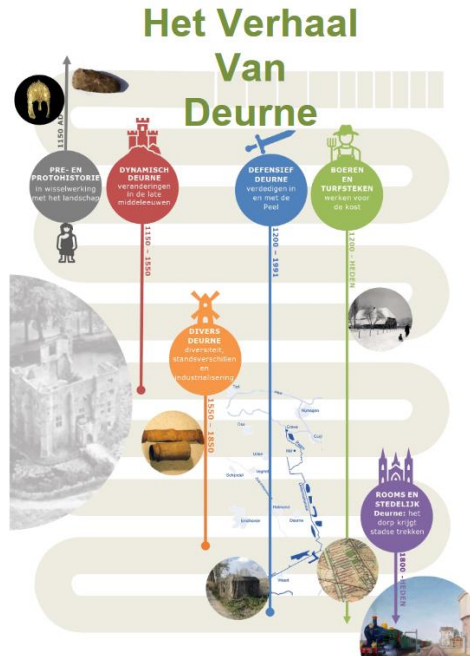
Locatie	Uitvoerende instantie	(vermoedelijke) uitvoeringsperiode
Oirschot – Tennet tracé (archeologische begeleiding)	Antea	2021
Someren – Vaarselstraat 54 (proefsleuven)	??	2021
Liessel – Leegveld (archeologische begeleiding)	BAAC	2021
De Bulders wadi (archeologische begeleiding)	??	2021
Gemert – De Haag (proefsleuven)	VUHbs	2021
Neerkant – Korte Zeilkens (proefsleuven)	BAAC	2021
Budel – Dr. Mathijssenstraat (proefsleuven, archeologische begeleiding en opgraving)	??	2021
Eersel – Postels Huufke (proefsleuven)	??	2021
Dommelen – Bergstraat 54-60 (proefsleuven)	??	2021
Budel – De Kleine Wereld (opgraving)	??	2021
Milheeze – Binnenveld (proefsleuven)	??	2021
Bladel – Markt 22-23a (proefsleuven)	??	2021
Valkenswaard – Luikerweg Bypass (proefsleuven)	??	2021
Waalre – Markt 14 (proefsleuven)	??	2021
Hulsel – Kanten (proefsleuven)	??	2021
Budel - Nieuwstraat 95-97 (proefsleuven)	??	2021
Valkenswaard - Hofstraat 14 (proefsleuven)	??	2021
Deurne – Eikelstraat (proefsleuven)	Econsultancy?	2021
Westelbeers - Groote Beerze traject 3 (archeologische begeleiding)	RAAP	2021
Riethoven - Achter de Sleutel (proefsleuven)	??	2021
Lage Mierde - Kloosterstraat 1 (proefsleuven)	VUHbs	2021
Valkenswaard - Eindhovenseweg 73 (proefsleuven)		2021
Budel - 't Stepke (proefsleuven met zo nodig doorstart naar opgraving)	RAAP	2021
Hapert - Castersedijk 12-14a (proefsleuven)	Transect?	2021
Weebosch - Luijksgestel - fietspad (archeologische begeleiding)	Antea	2021
Nuenen - Brabantring 1 (proefsleuven)	Econsultancy	2021
Son - Zonhove Nieuwstraat 70 (proefsleuven en archeologische begeleiding)	Transect	2021
Oirschot - 't Laar 2 (proefsleuven)	Lycens	2021
Hoogeloon – kernplan (archeologische begeleiding)	??	2022

BERICHTEN UIT DE REGIO

Herijken erfgoedbeleid

Veel gemeenten zijn bezig met herijking van hun erfgoedbeleid (erfgoedkaart), zoals Deurne, Laarbeek en Reusel-De Mierden, die het reeds hebben vastgesteld.

<https://www.deurne.nl/home/onderwerpen-a-z-42816/product/erfgoedbeleid-1264.html#>

<https://www.laarbeek.nl/erfgoedhandboek>

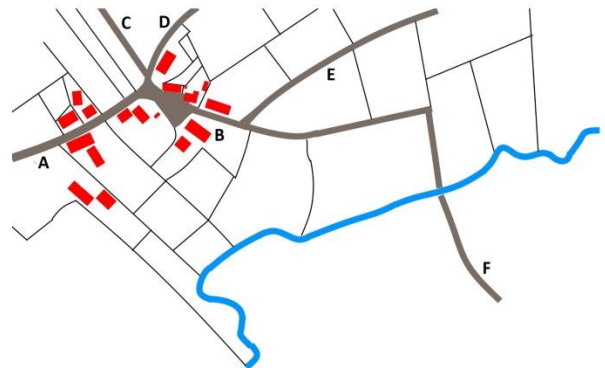
<https://www.reuseldemierden.nl/nota-ruimtelijke-kwaliteit-en-erfgoedbeleid>

En er volgen nog meer gemeenten zoals Valkenswaard, Bergeijk, Oirschot, Cranendonck en Nuenen.

Ria Berkvens

Eindhoven – Te Broek

Altijd leuk om iets nieuws te ontdekken over een gebied dat je denkt te kennen. Op linkedin kwam in een bericht tegen van Jan Timmers over Ten Broek in Strijp in Eindhoven. Een klein gebied tussen mijn oude studentenhuys in het Vonderkwartier, ons eerste woning in Eindhoven en de voormalige supermarkt Groenewoud (voor de insiders).

Reconstructie van de buurtschap Schouwbroek circa 1832 op basis van het archief van het kadaster. Grijs zijn wegen en het "dorpsplein". De zwarte lijnen zijn perceelsgrenzen. De bebouwing is rood. De meest waarschijnlijke plaats van de hoeve Ten Broek is het perceel met de afgeronde hoeken juist ten zuidwesten van het plein. Het stratenpatroon bij Schouwbroek is nog deels blijven bestaan. A Strijpsestraat, B deel van de Willemstraat, C Draaiboomstraat, D Langdonkenstraat, E Gagelweg, F deel van Het Vonderke.

Laat daar nou toch een watermolen aan de Gender hebben gestaan. Ik weet nou eindelijk waar de Gender, die vanaf het Genderpark ondergronds verder gaat, heeft gelegen. Lees meer in dit aardige artikel met kaartmateriaal op de website van Jan Timmers.

<https://www.jantimmerscultuurhistorie.nl/nederzettingen/het-goed-ten-broek-en-de-watermolen-op-de-gender-in-strijp-eindhoven/>.

Ellen van der Steen

LEZING 29 SEPTEMBER: LANDWEER GEMERT

Zoals bekend was de overgang van de Late Middeleeuwen naar de Nieuwe Tijd een roerige tijd voor de Meierij. Gemert was in die periode een Vrije Heerlijkheid. In tegenstelling tot andere Vrije Heerlijkheden wist de familie Van Gernerde (en later de Duitse Orde) Gemert buiten het hertogdom van Brabant te houden. Dat betekende wel dat Gemert voor zijn eigen verdediging moest zorgen.

In de periode 1478 - 1543 lag Gemert in de frontlinie van de verschillende oorlogen tussen de hertogdommen Gelre en Brabant, de zogenaamde Gelderse oorlogen. Ook in de periode die daarop volgde, tijdens de 80-jarige oorlog (1568 - 1648), had Gemert regelmatig te maken met muitende en plunderende rondtrekkende soldatenbendes. Uit historische bronnen is bekend dat op veel plekken in de Meierij landweren aangelegd werden om de plunderende soldaten te vertragen. Doorgaande routes werden afgesloten door hekken met draaibomen. Ook van Gemert was bekend dat ze werd beschermd door een landweer, gelegen aan de Snelle Loop. Lang was niet bekend hoe de verdediging aan de noordgrens van de heerlijkheid geregeld was. Het antwoord op

die vraag kwam in 2007, tijdens de opgraving Doonheide I, en in 2020-21 tijdens het archeologisch onderzoek Doonheide II en III.

Een klein deel van de verdediging keerde na het archeologisch onderzoek terug in de wijk Doonheide I als reconstructie.

In deze lezing wordt verder ingegaan op de noordelijke verdediging van de vrije heerlijkheid Gemert. Hoe deze eruit zag, wat de (voorlopige) resultaten van het archeologisch onderzoek van 2020-21 zijn en de pogingen om ook in Doonheide II en III een stuk van de verdediging terug te brengen.

Regioarcheoloog Janneke Bosman vertelt op 29 september over de Landweer. De lezing begint om 20 uur en vindt indien mogelijk in het Erfgoedhuis plaats en daarnaast online (als dat technisch gelijktijdig lukt). Aanmelden is verplicht via awnafdeling23@gmail.com.

De lezingen zijn gratis en ook toegankelijk voor niet-leden.

TREURIGE BERICHTEN

Afgelopen tijd hebben we verschillende treurige berichten ontvangen. Onze leden Henk Coolen en Martien Claassen zijn overleden en ook Rasul Bawary, die als vrijwilliger meehielp in Meerhoven. We wensen hun familie en bekenden veel sterkte.

Henk Coolen

Odette en Henk Coolen kwamen jaren samen naar menig clubavond. Samen bezig of individueel actief. Immer belangstellend over wat er speelde en te ontdekken viel. Samen puzzelen aan de scherven en met twinkelende ogen genieten van een passende scherf, goed verhaal of verhelderende schets.

Odette en Henk Coolen, 2009

Henk was bescheiden maar openhartig over het ouder worden en bereid zijn creativiteit, enorme ervaring en wijsheid te delen. Een content mens die we helaas niet meer kunnen ontmoeten. Odette sterkte en graag tot ziens.

Lees meer over Henk op:

<https://www.ed.nl/eindhoven/dankzij-henk-coolen-83-zaten-de-jazzmuzikanten-niet-dronken-in-de-kroeg-a09422c0/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>

Martien Claassen

Martien is ruim 10 jaar (vóór corona) bijna wekelijks naar het archeologisch centrum/latere Erfgoedhuis gegaan en betrokken geweest bij de restauratie van diverse vondsten. Hij hoorde samen met Wim van Heeswijk bij "de heren van Erp". Martien gaf daarnaast tips over het kweken van onder meer druiven en tomaten en liet anderen meeproeven van zijn oogst.

Martien Claassen, foto Familie Claassen

Ook de archeologische werkgroep in Erp zal hem missen. Martien was vaak met een detector op pad en was wekelijks op maandag en/of donderdag in het Raadhuis in Erp actief. Een man van weinig woorden, die het liefst praktisch bezig was.

Er is een online gedenkplaats voor Martien:

<https://www.memori.nl/gedenkplaats/martien-claassen/>

Carel van den Boom, Marius Strijbosch en Ellen van der Steen

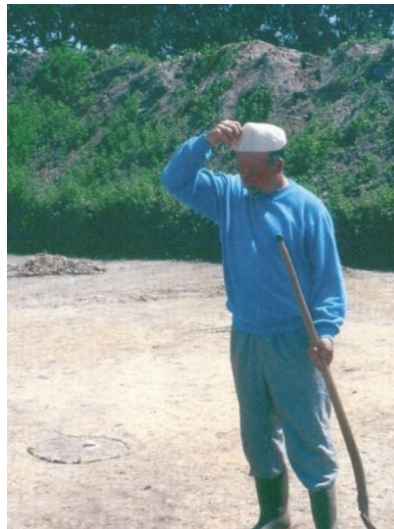
Rasul Bawary 1957-2021

In het begin van de zomer van 2000 werd ik gebeld door een medewerkster van het verblijf voor asielzoekers in Budel. Ze vertelde dat daar een Afghaanse archeoloog als vluchteling was aangekomen die zijn tijd aan zijn vakgebied wilde besteden. Ze vroeg of hij dat in Eindhoven kon doen. Tijdens de kennismaking bleek dat dit niet zomaar een archeoloog was: Rasul Bawary was hoogleraar archeologie aan de Universiteit van Kabul. Hij werd vrijwilliger op de eerder dat jaar begonnen opgravingen te Meerhoven. Daar hielp hij de hele zomer mee. Later dat jaar verhuisde hij naar het noorden van ons land. Daar werd hij herenigd met zijn vrouw, twee zonen en dochter, die hij zes jaar had gemist.

In 2008 keerde hij en zijn gezin weer terug naar Afghanistan en werd in 2010 opnieuw actief in de Afghaanse archeologie. In 2012-2014 was hij rector van de Universiteit van Khost; in 2016 werd hij opnieuw benoemd als hoogleraar archeologie in Kabul. Begin 2017 werd hij tevens onderminister van informatie en cultuur. Dat bleef hij tot in mei 2021. Op 12 juni 2021 stierf de in 1957 geboren Rasul als gevolg van COVID. Hij was een sympathieke mens en een bevlogen archeoloog.

Nico Arts

Rasul Bawary in Meerhoven, juni 2000, Nico Arts.

ZAND ZIT VOL HERINNERINGEN

Museum van Bommel van Dam in Venlo presenteert de eerste overzichtstentoonstelling van Atelier NL onder de titel Earth Alchemy – 15 years of digging. *Hoe leren we zo te kijken naar onze omgeving, dat we meer waardering krijgen voor de materialen die we dagelijks gebruiken?*

Al meer dan tien jaar betrekken Nadine Sterk en Lonny van Ryswyck lokale gemeenschappen bij hun projecten, waarin ze verhalen onthullen over de aarde en alles wat ze voortbrengt. Hun doel is de vitale band te herstellen tussen de mens en de wereld waarin we leven.

Voor hun werk hebben ze emmers vol grond opgehaald bij tachtig boeren in de Noordoostpolder om keramiek te creëren, en experimenteerden ze met zandsoorten uit heel

Europa om glas te maken waaronder uit het **Merovingisch grafveld in Uden en de Peelrandbreuk**.

Met de analyse van bodemonsters die mensen opstuurden van over de hele wereld gaven ze inzicht in wat een plek bijzonder maakt. Verhalen van een opgegraven goudmijn of een eeuwenoude zeebodem tot een archeologische ruïne of een wolkenkrabber in een bruisende metropool, en van een onzichtbare politieke grens tot een uitgestrekt en open landschap.

In elke zandkorrel schuilt een verhaal:
www.aworldofsand.com

NIEUWE AANWINSTEN BIBLIOTHEEK

Aanwinsten van 27 maart tot en met 11 sept 2021

Boeken

Noord Brabants Historisch jaarboek 37 2020
Zuidelijk Historisch Contact, Erfgoed Brabant en
Historische Vereniging Brabant.
Redactie vrz. A J A Bijsterveld vrz.
Het verborgen verleden van 's Hertogenbosch.
Godsdienstvrede in Eindhoven en de vrijheid van
de ambachtsgilden.

Verandering van Spijs

Tienduizend jaar voedselbereiding en
eetgewoonten.
Redactie Laura Kooistra
AWN en Uitgeverij Matrijs. 2021

Geschonken door P Thoben

Römer in Osnabrückerland.
Archeologische forschungen zur Varusschlacht.
Kalkriese

Scheepsarcheologie
Scheepsopgravingen in Nederland en elders in de
wereld.
GD van der Heide.

Alphen aan de Rijn.
Albaniana 2001-2002
M Polak, R Kloosterman en R Niemeijer.

Archeologisch onderzoek, Archeologische
berichten nr. 1 t.m. 17
C Fransen en A Wouters.

Van Vuistbijl tot kristal

30 jaar archeologie verzameling.
Een bijdrage tot de archeologische geschiedenis
van Noord-Limburg.
S Verlinden.

Graven rond de Beijer

Uitgave Gemeente Breda 1988

Jeugdboek

*Ontdekkingen van de IJzertijd tot de
Middeleeuwen*
1200 v Chr. – 1000
Reader Digest

Tijdschriften

Archeologie in Nederland
Jaargang 5 deel 1 maart 21

Poetsen met koeienbot en varkenshaar, de
tandenborstel in archeologische context.
Jaargang 5 deel 2 juni 2021.
Wonen in een stilstaand beeld. De verbeelding van
de prehistorie.

Archeologie in Nederland, AWN Magazine.
Jaargang 5 deel 1 maart
ALV vergaderen op afstand.
Jaargang 5 deel 2 juni.
In memoriam Tonnie van de Rijdt 1943- 2021.

In Brabant jaargang 12 nummer 2
Populairwetenschappelijk tijdschrift over Brabantse
geschiedenis en erfgoed.
Kloosters
Kloosterjaar 2021 wordt gevierd met allerlei
activiteiten en staat centraal in dit nummer.
Muziek: Brabant 1653,
Tineke en Judith Steenbrink
Benedictus à Sancto Josepho componist
orgeladviseur en organist.

Brabants Landschap 209 Lente 2021
Het van Gogh Nationaal park. 120.000 ha
ontwikkeling om natuur , landschap en erfgoed
blijvend in stand te houden.

Vitruvius
Onafhankelijk vakblad voor erfgoed professionals.
Archeologie Cultuurlandschap Monumenten
Industrieel erfgoed en Volkscultuur.
Verschijnt 4 maal per jaar.
Jaargang 14 nr 54 van januari 2021: De gouden
eeuw van de platenhoes. De Natuurwetenschap
aan het werk voor erfgoed.

Rapporten

BAAC A.170016
*Wonen aan de Lubberstraat aan het eind van de
12 e tot 15 e eeuw*
Resultaten van een proefsleufonderzoek en een
opgraving.
Auteur M. Kooi.
Status definitief. resultaat: bewoningsferen.
Sept 2019

BAAC A. 20 0058
Beek en Donk De Hoge Regt.
Inventariserend veldonderzoek d.m.v.
proefsleuven.
Drs J de Winter.

VAN DEN LEESPLANK

Wij slaven van Suriname

Anton de Kom

Uitgeverij Atlas Contact Amsterdam Antwerpen

Eerste druk 1934. 21e druk april 2021

In 1934 publiceerde Anton de Kom dit boek. Een literair meesterwerk, persoonlijke en algemene geschiedschrijving als een felle aanklacht tegen racisme en uitbuiting. Het is het eerste boek waarin de Surinaamse geschiedenis beschreven wordt vanuit antikoloniaal gezichtspunt, door een afstammeling van slaafgemaakten die de gevolgen van de koloniale overheersing aan den lijve had ondervonden.

De Kom vertelt hoe het Nederlandse koloniale bewind het land en zijn inwoners onderdrukte, en hoe verschillende Surinaamse bevolkingsgroepen daartegen in opstand kwamen. Met grote eruditie schrijft hij over de verschrikkingen, maar ook over de moed, zelfrespect en vrijheid. 157 jaar na de officiële afschaffing van de slavernij en 87 jaar na de publicatie heeft het boek, en zijn boodschap, niets aan zeggingskracht ingeboet.

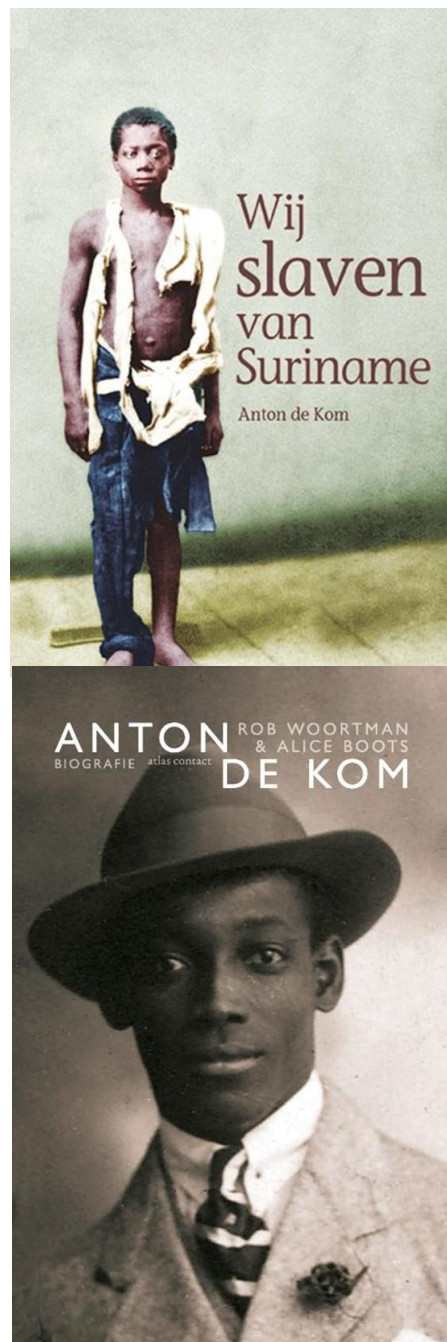
Anton de Kom

Biografie

Rob Woortman en Alice Boots 2009

Uitgeverij Contact Amsterdam Antwerpen.

Het gereconstrueerde levensverhaal van De Kom 1898-1945. Over zijn jeugd in Paramaribo, zijn vertrek naar Nederland en over zijn afkeer van het Nederlands Kolonialisme, waarover hij schreef in *Wij Slaven van Suriname*. Tijdens de tweede Wereldoorlog belandde hij in het verzet en hij kwam om. In een Duits Concentratiekamp. De Koms gedachtengoed over Suriname en slavernij bleef van grote betekenis voor de ontwikkeling van Suriname tot een zelfstandige natie. Ook dat verhaal wordt verteld in deze boeiende biografie.

BOEKEN MEDEDELING

In verband met het ontruimen van zijn boekenopslag biedt AVKP-lid Peter Thoben ter verkoop sets archeologieboeken aan: Het kasteel van Eindhoven en Sporen onder de Kempische stad. Voor de prijs van €20,- per set.

Bij interesse kan per e-mail contact met hem opgenomen worden via peter.thoben@gmail.com

Carel van den Boom

VAN HET BESTUUR

Algemene ledenvergadering

De jaarvergadering van AVKP wordt gehouden op 8 december 2021. Dit is het tweede deel van de jaarvergadering en is het vervolg van de eerdere ALV dit jaar. De uitnodiging volgt. We hopen iedereen weer 'in het echt' te kunnen ontmoeten.

Samenkomen

Het erfgoedhuis is nu open voor een kleine groep leden. Je hoeft je hier niet voor aan te melden. Je kunt gewoon binnenlopen. We blijven hierover in

overleg met de gemeente om de mogelijkheden te verruimen. We kijken dan ook uit naar de nieuwe regels. Het zou fijn zijn als de lezingen en de jaarvergadering ook weer fysiek kunnen plaatsvinden en we elkaar kunnen ontmoeten.

Heb je vragen of aarzel je om te komen, mail ons even.

Ellen van der Steen

Verenigingsruimte AVKP

Erfgoedhuis, Gasfabriek 2, Eindhoven, 040-2388899

Correspondentieadres AVKP

van Wassenhovestraat 54, 5613 LL Eindhoven, awnafdeling23@gmail.com www.awn-archeologie.nl/23/

Redactie

Ellen van der Steen tel. 040-2910855, avkpactueel@gmail.com (eindredactie en layout)
Peter Seinen en Carel van den Boom (redactieleden)

